

MADEN İŞLETMELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ SEMPOZYUMU'NUN İKİNCİSİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Bilim insanlarını ve sektör temsilcilerini iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir araya getirerek son yıllardaki bilimsel araştırma ve teknolojik gelişmeleri paylaşmak ve tartışma ortamı sağlamak amacıyla 19-20 Kasım 2009 tarihlerinde, Adana'da Maden İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyumu gerçekleştirildi.

450 delegenin katıldığı ve 5' i çağrılı toplam 37 bildirinin sunulduğu sempozyum, 20 Kasım Cuma günü Saat 14.30' da düzenlenen "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Mevzuat, Eksiklikler ve Yapılması Gerekenler" konulu panelle sona erdi.

ODA BAŞKANIMIZ MEHMET TORUN'UN AÇILIŞ KONUŞMASI

Hızlı teknolojik gelişmeler bir yandan insanın refahına hizmet ederken, öte yandan insan hayatı ve çevre için tehlikeleri de beraberinde getirmiştir. Özellikle sanayileşmenin ve kütle üretim süreçlerinin ön plana çıktığı geride bıraktığımız 20.yüzyıl; yoğun makineleşme ve üretilen yüzlerce kimyasal maddenin yol açtığı meslek hastalıkları ve iş kazalarının yoğunlaştığı bir yüzyıl olarak hatırlanacaktır.

Üretim sürecine giren her yeni madde, her yeni makine, araç ve gereç insan sağlığı, işyeri güvenliği, çevre sağlığı ve çevre güvenliği için tehdit oluşturmaktadır. Bir bakıma yükselen refahın

faturası, insanlığa iş kazaları, meslek hastalıkları ve çevre kirlenmesi olarak kesilmektedir.

Sağlıklı çalışma ortamı ve çevresi iş barışının, hızlı ve sağlıklı kalkınmanın da ön şartıdır. Çünkü iş kazaları ve meslek hastalıkları sonuçları itibarıyla insan hayatını ve sağlığını tehdit etmesinin yanı sıra işletmeleri de ağır faturalara mahkûm etmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği konusu tüm dünyada önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşam en temel insan hakkı olmasına rağmen her yıl azımsanmayacak sayıda insan, çok rahatlıkla engellenebilecek ve hukuken de engellenmesi zorunlu olan iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı yaşamını yitirmekte veya engelli hale gelmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO)'nun verilerine göre; her gün yaklaşık 6 bin kişi iş kazası veya meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını kaybetmektedir. Yılda 350 bin kişi iş kazası, 1 milyon 700 bin kişi ise meslek hastalıklarından olmak üzere toplam yaklaşık 2 milyon 200 bin insan yaşamını yitirmektedir. Her yıl 270 milyon iş kazası meydana gelmekte ve 160 milyon kişi meslek hastalıklarına yakalanmaktadır. Dünyada olduğu gibi

Ülkemizde de iş kazaları ve meslek hastalıklarının önemli bir sorun olarak karşımıza çıkması, sanayileşmenin gelişimi ve iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin gerekli düzenleme ve yatırımların yapılmamasından dolayı yoğunluk kazanmıştır.

Gelişmiş ülkeler yasal önlemlerle toplumsal eğitim ve bilinçlendirmeyle sorunun çözümü yönünde oldukça mesafe kat ederken, bizim gibi sanayileşmesini tamamlayamamış, sanayi ve demokrasi kültürü gelişmemiş, eleştiri, öneri ve denetim sistematiğinin gelişmediği ülkelerde yara kanamaya devam etmektedir.

4857 sayılı İş Yasası ile birlikte ülkemizde İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatımız değişmiş, bu yasayla birlikte 50'ye yakın yönetmelik ve tebliğ yayınlanmış ve bunların bir kısmı yürürlüğe girmiştir. Ancak küreselleşme sürecine paralel olarak özelleştirme, sendikasıztırma ve taşeronlaştırmaya, kısaca örgütsüzleştirme politikalarıyla her türlü güvenlik ve güvencelerden yoksun kayıt dışı işçilik ve çocuk çalıştırmayla katmerleşen iş kazaları ve meslek hastalıklarının boyutu resmi istatistiklerde yayımlanandan çok daha büyüktür.

Çalışma yaşamının en önemli konularından olan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik olarak, birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de gerekli önlemler yeterince alınmamaktadır. Oysa bir ülkenin İş Sağlığı ve Güvenliğine yönelik

politikaları o ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılıdır. Ekonomileri zayıf olan, sosyal devlet kavramının gereklerinin uygulanmadığı ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliğinin gelişimi, gelişmiş ülkelere göre daha yavaş gelişme göstermektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliğinde temel amaç; çalışma yaşamında çalışanların sağlığına zarar verebilecek hususların önceden belirlenerek gereken önlemlerin alınması, rahat ve güvenli bir ortamda çalışmalarının sağlanması, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı çalışanların psikolojik ve bedensel sağlıklarının korunmasıdır.

Sosyal hukuk devletinin temel işlevi, güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak, çalışanları çalışma ortamından kaynaklanan sağlık ve güvenlik risklerine karşı korumak, çalışanların güvenlik, sağlık ve refahını sağlamak ve geliştirmektir. Hızlı gelişen sanayileşmeye bağlı olarak iş yerlerinde yeterli önlemlerin alınmaması her yıl artan iş kazaları, meslek hastalıkları ve çevre kirliliği, insan ve çevre sağlığını tehdit eder bir noktaya ulaşmıştır. Bu noktada gerek küresel ölçekte gerekse ulusal düzeyde sermayenin yönelimlerini ve kendini yenileme süreçlerini kavramak gerekmektedir. Büyük şirketler küresel ölçekteki işlemler için birleşme eğilimi gösterirken ulusal düzeydeki işletmeler ise esnekliklerini artırarak bu süreçteki pazar payını korumaya çalışmaktadır.

Bu amaçla şirketleri, bağımsız ve merkezi kontrolün dışında çalışan daha küçük ve daha fazla birimlere parçalamak, küçük birimlerin etkinliklerini kaynak dışında bırakmak, küçük işletmeleri taşeronlaştırmaya ve esnek çalışma organizasyonu geliştirmeye yönelmektedir. Bu eğilimin gelecekte daha fazla artacağı ve sendikasıztırma ile daha olumsuz çalışma koşulları doğa-

cağı, tek yanlı bilgilendirme ve daha düşük ücretlere yol açacağı beklenmektedir.

Çalışılan ortamın ve üretim süreçlerinin yetersiz ve olumsuz koşulları, çalışanların en temel hakkı olan sağlıklı yaşam ve çalışma hakkını tehdit etmektedir. Bu nedenle, İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda gerekli önlemlerin alınması bir zorunluluk olmalıdır. İş kazalarının ve meslek hastalıklarının ortadan kaldırılması, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sağladığı olanakların bu alana yönelik olarak geliştirilmesi, bilimsel araştırmaya dayalı riskin doğru tanımlanması, planlı çalışma ve üretim sürecindeki gelişmelerin bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve nihayet güvenlik önlemlerinin artırılmasıyla sağlanabilir. İş Sağlığı ve Güvenliği ; tıp, mühendislik ve sosyal bilimlere içeren çok bilimli bir konudur.

İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda maddi ve manevi kayıplar gelişmekte olan ülkelerin kalkınma çabaları önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Ödenmesi gereken fatura ise bu ülkelerin Gayri Safi Milli Hasıllarının önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Bazı kaynaklarca, endüstrileşmiş ülkelerde iş kazaları ve meslek hastalıklarının toplam maliyetinin, bu ülkelerin Gayri Safi Milli Hasıllarının % 1'i ile % 3'ü oranında değiştiği belirtilmektedir. Ülkemizde ise en iyimser yaklaşımla, iş kazaları ve meslek hastalıklarının toplam maliyetinin yılda 4 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Daha sağlıklı ve daha güvenli işyeri ortamı, daha verimli bir çalışmanın da ön koşuludur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde İş Sağlığı ve Güvenliği, toplumsal kalkınmanın belirleyici unsurları arasında yer almaktadır.

Madencilik sektörü; zor, yıpratıcı, yüksek oranda risk taşıyan ve bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim ge-

rektiren, dünyanın en ağır iş koludur. Buna rağmen, madencilik kuruluşlarımızdaki mevcut deneyim birikiminin yok edilmesi, maden işletmeciliğinin yetersiz, donanımsız ve deneyimsiz kişi veya kuruluşlara bırakılması; kısa sürede yüksek kar sağlamak amacıyla yapılan üretim projeleri, hızlı ve yüksek kazanç için yapılan üretim zorlamaları, bir yandan yetersiz, liyakatsiz kişilerin siyasal amaçlarla kilit mevkilere atanması ve diğer yandan da kamusal denetimin iyice gevşetilmesi kazaların kaçınılmaz hale gelmesine neden olmaktadır.

Kömür madenciliği, işçi sayısı başına düşen kaza ve ölüm sıralamasında, bütün sektörlerin başında yer almaktadır. Bu nedenle, madencilik sektörünün daha yakından izlenmesi, değerlendirilmesi ve kaza önleme çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Maden kazaları son yıllarda belirgin olarak artmaktadır. Odamızca tutulan istatistiklerine göre, 2008 yılında çok sayıda iş kazasıyla karşı karşıya kalmış ve 43 maden çalışanı yaşamını yitirmiştir. 2009 yılının 10 ayında bu rakam 54'e yükselmiştir. Bu sayının daha yüksek olduğu tahmin edilmekte ve içerisinde maden mühendisi meslektaşlarımız da bulunmaktadır. Madencilik sektöründe yaşanan iş kazalarının önlenmesi için, Odamızca değişik konularda ve alanlarda çalışmalar yapılmaktadır. İş Güvenliği Sempozyumları düzenlenmekte, iş güvenliği seminerleri yapılmakta ve saha çalışmalarında üyelerimiz ile sektör çalışanları eğitilmektedir. İş güvenliği konusunda yapılan araştırmalar, hazırlanan raporlar ilgili kurum, kuruluşlar ve kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Ancak, yapılan bu çalışmalar ilgili mercilerce yeterince değerlendirilmemektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

"İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri İle Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik" adı altında bir düzenleme yapmış ve 15 Ağustos 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Bu yönetmelik çıkarılırken daha önce iptal edilen yönetmelik için verilen yargı kararlarını ve toplum beklentilerini yok sayan bir anlayışla hareket edilmiştir. İş kazalarının önlenmesi için yasal mevzuatlarda yapılacak düzenlemelerle iş yerindeki denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekirken, yönetmelikle İş Güvenliği Uzmanlığı ile eğitimi piyasalaştırılmış ve ticarileştirilmiş, meslek odalarının görüşleri ise dikkate alınmamıştır. Bu

yanlıştan dönülmesi için Odamız hukuksal girişimleri başlatmış, yönetmeliğin iptali için dava açmıştır.

Madencilik sektöründe yaşanan iş kazalarının önlenmesi ve azaltılmasına yönelik olarak düzenlenen bu Sempozyumda, bilim insanlarının çalışmalarının, sektör çalışanlarının deneyimlerinin ve tüm tarafların katkılarının birleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında Sempozyuma katkı koyan tüm kişi ve kuruluşlara teşekkür ediyoruz.

Mehmet TORUN

Maden Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

★ ★ ★

**TMMOB BAŞKANI
MEHMET SOĞANCI'NIN
AÇILIŞ KONUŞMASI**

**Değerli Konuklar,
Sevgili Arkadaşlar,**

Hepinizi TMMOB Yönetim Kurulu adına saygıyla sevgiyle, dostlukla selamlıyorum.

Odamızın düzenlemiş bulunduğu Maden İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyumu'nda burada aranızda bulunmaktan büyük bir onur duyduğumu öncelikle belirtiyorum.

Bu sempozyumda bizleri bir araya getiren Oda ve Adana Şube Yönetici-

lerimize, kongrelerimizin gerçekleşmesinde görev alan Düzenleme ve Yürütme Kurulu üyelerimize, oda ve şube çalışanı arkadaşlarıma, görüşlerini bizimle paylaşacak bilim insanlarına ve uzmanlara ve katılımlarınızla bu etkinliğimizi geliştiren, büyüten siz İş Güvenliği Mühendisi meslektaşlarıma en samimi duygularıyla çok teşekkür ediyorum.

Sevgili Arkadaşlar;

Hepimiz biliyoruz ki; mühendislik, bilim ve teknolojiyi insanla buluşturan bir meslek. İnsan odaklı olmasından dolayı, bizim mesleğimiz onurlu bir meslek ama bir o kadar da sorumlulukları olan bir meslek. Bu mesleğin uygulayıcılarının örgütü TMMOB'nin de şüphesiz görevleri ve sorumlulukları çok ağır.

Biz, bir yandan insana ve insanlığa karşı işlenmiş suçlara karşı çıkıyoruz, öte yandan da insana ve halkımıza olan sorumluluklarımızı biliyoruz ve sorumluluklarımızın gereklerini yerine getirmeye çalışıyoruz. Bir yandan da üyelerimizin haklarının elde edilmesine, taleplerinin gerçekleşmesine yö-

nelik çabalarda bulunuyoruz.

Öte yandan, sorunlarımızın, toplumun ve halkın sorunlarından ayrı tutulamayacağını da biliyoruz. Sıkıntılı, sancılı, sorunlu bir ülkede yaşıyor olmanın tüm sonuçları mühendis kimliğimizle birlikte, yurттаş kimliklerimiz dolayısıyla bizi de buluyor.

İşte yaşamakta olduğumuz kapitalist küreselleşmenin kendi yarattığı küresel krizi!

Yoksulların daha fazla yoksullaştığı, siyasal yapıda pek çok değişimin gerçekleştiği süreç, kapitalist küreselleşmenin kriziyle karanlık yüzünü bir kez daha gösterdi. Neo-liberalizmin kurallarının değişmez olduğu öngörüsü sarsılırken krizden kurtulmak için sistemin taleplerine cevap vermenin de doğru olmadığı ortaya çıktı. Piyasanın inisiyatifine bırakılmış bir ekonomi sürekli kriz üretmekte, faturası da halkımıza, ücretliye, çalışana kesilmekte. Özellikle Türkiye gibi kendi kaynaklarını kullanamayan, emperyalizme bağımlı ülkeler bu krizden daha da fazla etkilenecek, etkileniyor da. İşsizlik rekorları kırılıyor bu ülkede. Yoksulluk ve sefalet almış başını gidiyor. Üstüne üstlük, adaletsizliğin adaletsizlik olarak, açlığın açlık olarak sürüp gitmesini sağlamak için kapitalist küreselleşmenin bu düzenini korumaktan da utanmadan söz ediyorlar.

Onların sözlerinin tükendiğini son ola-

rak geçtiğimiz günlerde İstanbul'da yapılan IMF ve Dünya Bankası yıllık zirvesinde gördük. 'İstanbul Kararları' olarak adlandırılan kararlarında az gelişmiş ülkelerden daha fazla kaynağı emperyalist merkezlere taşımak dışında bir karar almadılar. Krizden çıkış için çareyi yine "sömürü katmerleştirmekte" buldular. Dünyanın geleceği ile ilgili söyleyebildikleri tek şey; "önümüzdeki yıllarda işsizliğin ve yoksulluğun artacağı, yoksulluk nedeniyle savaşların yaşanabileceği, bebek ölümlerinin artacağı" oldu.

İçinden geçtiğimiz süreçten, kapitalizmin küresel krizinden, bizlerin de etkilenmemesi olanaksız. Türkiye'de ekonominin küçüldüğü; üretimin ve istihdamın gerilediği bir dönemde üretimin direkt içinde yer alan mühendis, mimar ve şehir plancılarının bu durumdan etkilenmemesi düşünülemez. Mühendis ve mimarların bu süreci durdurmak için; daha örgütlü, daha bütünleşmiş, daha etkin ve insana seslenen, bilimsel, mesleki, kültürel girdilerle zenginleştirilmiş daha politik bir tavra ihtiyacı bulunuyor. TMMOB ve şüphesiz odamız bu çabayı güçlendirerek sürdürmek kararlılığındadır.

Sevgili Arkadaşlar

TMMOB'nin sorumluluklarından biri de meslek alanlarımız üzerine gerçekleştirdiğimiz sempozyum ve kongre gibi etkinliklerle o alandaki sorunları ortaya koyarak çözüm önerilerini ortaya koymaktır. İşte bugün de Maden İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği'ni konuşmak için bir aradayız.

Resmi istatistikler, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmmediğini yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu göstermektedir. İşveren kesimi ve kamu işvereni konumundaki devlet, neo liberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni

göstermemektedir. İş güvencesinin azalması, çalışma koşullarının ağırlaşması; özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmının yaygınlaşması, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik, her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının ve kayıtlara giremeyen meslek hastalıklarının nedenleri arasındadır.

Sevgili Arkadaşlar;

Ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yaşanan olumsuzluklar ve saptanan sorunlardan hareketle TMMOB'nin konu ile taleplerini de bu sempozyum aracılığı ile ve özetle burada kamuoyu ile paylaşmak isterim:

Esnek ve kuralsız çalışmayı, işçileri başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan 4857 sayılı İş Yasası yerine bütün tarafların katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılmalıdır. İş mevzuatı, eksenini "insan" olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı" Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak ve bu görüşler yansıtılarak yeniden düzenlenmelidir. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmelidir.

50'den daha az işçi çalıştırılan iş yerlerinde de İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının kurulması yasalarla güvence altına alınmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri bütün iş yerlerini ve tüm çalışanları kapsamalı; sektör ve kurum farkı gözetmeksizin tüm işyerleri için geçerli olmalıdır. Kurulların eğitilmiş ve yetkilendirilmiş kişilerden

oluşturulması sağlanmalı ve tarafların eşit sayıda temsil edildiği demokratik yapılar olarak düzenlenmeli, tavsiye değil yaptırım gücüne sahip kurullara dönüştürülmelidir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin sunumu için belirli işçi sayısı aranmamalı; uygulamalar devlet memurları, kendi hesabına çalışanlar, tarım kesimi gibi yaptığı iş ve çevresinden etkilenen tüm çalışma hayatını kapsamalıdır.

"İş Güvenliği Mühendisliği" kavramı, birliğimizin belirlediği şekilde tanımlanmalı, 50'den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde "tam zamanlı" İş Güvenliği Mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmelidir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak algılanması sağlanmalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırmak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalı, eğitim kurumları bu konuda özendirilmelidir. Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak iş sağlığı ve güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yapılmalı, üniversitelerin ilgili fakültelerinde iş sağlığı ve güvenliği kürsüleri kurulmalıdır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitime önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır. Eğitimler, ilgili meslek örgütleri tarafından verilmeli, bu eğitimler özerk olmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, işyeri mekanı, teknoloji, üretimde kullanılan hammadde, üretilen ürün, ergonomi v.b. konular proje aşamasında planlanmalıdır. Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular, ilgili standart ve mevzuata uygun olarak üretilmelidir. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım sırasında mutlaka denetim yapılmalıdır. Standart dışı malze-

melerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda bir denetim ağı oluşturulmalıdır.

Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Silikozis örneğinden ders çıkarılmalı, meslek hastalıklarının önlenmesine ilişkin kamusal eylem planı bir an önce uygulamaya geçirilmelidir. İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır. Ucuz iş gücü olarak görülen kadın işçilik üzerindeki tüm

olumsuz uygulamalar kaldırılmalı, ür-kütücü boyutlara ulaşan çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalıdır.

Biz, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde "önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği" anlayışı yerleştirilmelidir diyoruz. Birliğimiz, dün olduğu gibi bugün de, yarın da işçi sağlığı ve güvenliği alanının ticarileştirilmesi, piyasalaştırılması, taşeronlaştırılması, niteliksizleştirilmesi, hizmet verecek hekim, mühendis, hemşire vd.nin dışlanması, mesleki bağımsızlığın yok edilmesine karşı her türlü girişimi yapacaktır. Çünkü biz "önce insan" diyoruz ve samimiyetle "iş kazalarında ölenlerin, sakatlananların, hastalananların anaları ağlamasın" istiyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum.

MADEN İŞLETMELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Adana Şubesi ile Çukurova Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü tarafından düzenlenen Sempozyum 19 - 20 Kasım 2009 tarihlerinde Adana'da gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz madenciliğinin önemli bir sorununu olan, her yıl yüzlerce insanımızın hayatını kaybetmesine ve binlercesinin sakat kalmasına neden olan iş kazaları, meslek hastalıkları ele alınarak, iş sağlığı ve güvenliği politikaları ve uygulamaları Sempozyum süresince tartışılmış, sektördeki bilimsel ve teknik bilgi üretimi araştırmacı ve uzmanlar tarafından paylaşılmıştır.

450 delegenin katıldığı ve 5 çağrılı toplam 37 bildirinin sunulduğu Sem-

pozyumda "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Mevzuat, Eksiklikler ve Yapılması Gerekenler" konulu bir de panel düzenlenmiştir.

İki gün süren Sempozyum kapsamında dile getirilen görüşler ve saptamalar ana başlıkları ile aşağıda özetlenmiştir:

- Maden kazaları son yıllarda belirgin olarak artmaktadır. 2008 yılında 43 maden çalışanı yaşamını yitirmiş iken, bu sayı 2009 yılı Kasım ayı itibarıyla toplam 55'e çıkmıştır. Ancak bu sayının daha yüksek olduğu tahmin edilmekte ve içerisinde maden mühendisi meslektaşlarımız da bulunmaktadır.

-Yaşam en temel insan hakkı olmasına rağmen her yıl azımsanmayacak sayı-

da insan, çok rahatlıkla engellenebilecek ve hukuken de engellenmesi zorunlu olan iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı yaşamını yitirmekte veya engelli hale gelmektedir.

-Özellikle yer altı kömür madenciliği, işçi sayısı başına düşen kaza ve ölüm sıralamasında, bütün sektörlerin başında yer almaktadır. Bu nedenle, madencilik sektörü daha yakından izlenmeli, değerlendirilmeli ve kaza önleme çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmelidir.

- Sosyal bir hukuk devletinde iş yasaları çalışanların hakkını korumak ve geliştirmek amacını temel ilke alırken, çıkarılan 4857 sayılı İş Yasası tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kural dışı çalışmayı, işçiyi başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu yasa yerine, konunun tüm taraflarının katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılmalıdır. İş Mevzuatı eksenini "insan" olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır. İş kazalarının önlenmesi için yasal mevzuatlarda yapılacak düzenlemelerle iş yerlerindeki denetim mekanizmaları güçlendirilmelidir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, denetim elemanı olarak yararlanacağı maden mühendisi kadrolarını çoğaltarak, denetimlerini arttırmalıdır.

- Daha sağlıklı ve daha güvenli işyeri ortamı, daha verimli bir çalışmanın da ön koşulu olmasına rağmen, işverenlerin büyük bir bölümü; insanın, çalışanın korunmasını, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınmasını maliyet unsuru olarak görmektedir. Devletin, işçi sağlığı - iş güvenliği alanında araştırma yaptırmaktan, üretim süreçleri konusunda tarafları bilgilendirmeye, ulusal mevzuatı günün gereksinimlerini karşılayacak bir biçim-

de güncelleştirmekten, insan sağlığını her şeyin üstünde tutarak işyerlerini etkili bir biçimde denetlemesine kadar pek çok sorumluluğu vardır. Devlet, yasanın zorunlu kıldığı önlemleri almak, sağlık kurullarını oluşturmak konusunda işverenlere gerekli yaptırımları uygulamalıdır.

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın madencilikten sorumlu birimi olan Maden İşleri Genel Müdürlüğü'ne, yasa ile, "madencilik faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etme" görevi de verilmiştir. Bu kuruluş, madencilik sektörünün ihtiyaçlarına yönelik olarak yeniden yapılandırılarak, iş güvenliği ile ilgili denetim birimini oluşturmalı, personel kadrosu gerek nicelik gerekse nitelik bakımından geliştirilmelidir.

- İş kazaları ve meslek hastalıklarının yoğun olarak yaşandığı ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, azaltılması için, doğru bir işyeri İSG örgütlenmesi hekim, mühendis, hemşire, teknik eleman, psikolog vb. meslek gruplarının da katkısı sağlanmalıdır.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri İle Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik" adıyla bir düzenleme yapmış ve 15 Ağustos 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Ülkemizdeki işyerlerinin % 98'inin 50'den az işçi çalıştırdığı, tüm çalışanların % 70'inin 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde çalıştığı, iş kazalarının % 63'ünün de 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde meydana geldiği bizzat Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının istatistiklerinde belirtilmesine rağmen yönetmelikte iş sağlığı ve güvenliği hizmeti alınabilmesinin sınırı 50 kişiden fazla ve sürekli işler olarak belirlenmiştir. 50 kişiden az işçinin çalıştığı işyerleri ve

mevsimlik işlerde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hizmeti alabilme hakları ise yok sayılmıştır.

- Yönetmelik ile 5547 sayılı Kanunla onaylanmış bulunan Avrupa Sosyal Şartı'nda belirtilen "Tüm çalışanların güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarına sahip olma hakkı vardır." hükmü bir kez daha ihlal edilmiştir. Ülkemizdeki kazaların büyük çoğunluğu küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde meydana gelmektedir. Gelişmiş her ülkede çıkarılan iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliği ile çalışanların sağlığının korunması öncelikli olarak gözetilirken, ülkemizde yönetmelik ile iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri bir rant alanı olarak görülmüştür. Bu zihniyetle çıkarılmış bir yönetmelik, iş kazalarını engellemeyecek, aksine bazı kesimlere yeni rant kapısı açacaktır. Bu nedenlerle, yönetmelik daha fazla sorun yaratmadan geri çekilmeli, ilgili tarafların katılımıyla iş kazalarını azaltacak yönetmelik çalışmalarına acilen başlanmalıdır.

- Teknik nezaretçi ve iş güvenliğinden sorumlu olan mühendis ücretini, denetlemek durumunda olduğu işyeri sahibinden almakta olup, bu durum mühendisin, işletme ile ilgili kararlarında özgür davranmasını engellemektedir. Bu açıdan, teknik nezaretçinin ve iş güvenliğinden sorumlu mühendisin özgürce karar verebilmesi ve görevini layıkıyla yerine getirebilmesi amacıyla, ücretini oluşturulacak bir fondan alması için gerekli yasal düzenlemeler acilen yapılmalıdır.

- Ülkemizde yüksek risk taşıyan, kural-sız ve denetimsiz çalışan, mühendislik bilim ve tekniğinden uzak, teknik elemanın gözetim ve denetimi olmaksızın, tamamen ilkel koşullarda çalışan pek çok maden işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerde her an kaza olma olasılığı mevcuttur. Sektörün özelliği göz önüne alınarak kapsamlı bir risk

haritasının söz konusu ilgili Bakanlıklarca hazırlanması ve denetimlerin buna göre yapılması gerekmektedir.

- İş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimine önem verilmeli, bu konuda eğitim almamış kişilere işbaşı yaptırılmamalıdır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri işyeri mekanı, teknoloji, üretimde kullanılan hammadde, üretilen ürün, ergonomi v.b. konular daha proje aşamasında planlanmalıdır.

- Küreselleşme politikaları ile özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sorunların giderilmesi için tüm çalışanlara iş güvencesi sağlanmalıdır. Kaçak işçilik önlenerek kayıtlı hale getirilmeli, sosyal güvence altına alınmalıdır.

- Ülkemizde her konuda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliği konusunda da sağlıklı veri ve bilgi toplamada sıkıntı yaşanmakta, sistem iyi çalışmamaktadır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

- Maden Mühendisleri Odası'nın yasal hakkı olan mesleki denetimin engellenmesi ve üye denetimini yeterince yapamaması da sorunların çözümünü zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede, gerekli yasal düzenlemeler zaman geçirilmeden yapılmalıdır.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

TMMOB

MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI

YÖNETİM KURULU

Kasım 2009, Adana